

Wspomnienie o profesorze dr. hab. Juliuszu Lemke (1923-2004)

7 marca 2004 roku zmarł Prof. dr hab. Juliusz Lemke – emerytowany profesor Katedry Dendrometrii Akademii Rolniczej im. A. Cieszkowskiego w Poznaniu. Pożegnała Go 12 marca b.r.

na cmentarzu Junikowskim rodzina, liczne grono przyjaciół i pokolenia leśników, które uczył i wychowywał.

Juliusz Lemke urodził się 20 września 1923 roku w Łodzi. Ojciec jego był zawodowym podoficerem Wojska Polskiego, matka pochodziła z Podlasia. W 1936 roku podjął naukę w Państwowym Liceum i Gimnazjum im. Stefana Żeromskiego nr 37. Szkołę średnią Profesor wspominał jako jeden z najpiękniejszych okresów swojego życia. Z zamiłowaniem rozczytywał się w polskiej poezji i prozie, która kształtowała jego umysł, charakter i serce, uczyła miłości i wrażliwości na ludzkie nieszczęście, krzywdę i niedostatek. Jak mawiał, pochłaniane książki wszczepiały odrobinę romantyzmu, bez którego życie jest jałowe i puste. Okres ten skończył się jednak szybko przerwany wybuchem II wojny światowej.

We wrześniu 1939 roku wraz z matką i bratem Tadeuszem opuścił na miesiąc rodziną Łódź. Po powrocie do miasta okazało się, że na masową skalę rozpoczęły się wysiedlenia i aresztowania wśród młodzieży szkolnej. Na początku 1940 roku wraz z bratem uciekł z Łodzi i udał się na Podlasie w matczyne strony. Lata 1940-1943 spędził w Kiełpińcu, dużej wsi położonej nad Bugiem pracując jako robotnik rolny. W maju 1941 roku wstąpił do Związku Walki Zbrojnej – AK Obwód Sokołów Podlaski i przyjął pseudonim „Śrubka”. Jak wspominał po przysiędze został żołnierzem, małym trybikiem w olbrzymiej wojennej maszynie złożonej z milionów ludzi. W lipcu 1944 roku uczestniczył w operacji „Burza”, wchodząc w skład 2 batalionu 22 pułku piechoty Armii Krajowej. Był uczestnikiem zwycięskiej bitwy pod Jagodnikiem, gdzie Jego oddział starł się z Niemcami mającymi wielką przewagę sił i środków. W sierpniu 1944 roku oddział partyzancki, w którym walczył Juliusz Lemke, został rozwiązany. Po wkroczeniu wojsk rosyjskich był wraz z bratem poszukiwany przez bezpiekę. Zgłosili się do Wojskowej Komendy Rezerwy w Sokołowie Podlaskim, gdzie skierowano go do 1 Pułku Zapasowego, a następnie wcielono do 14 Kompanii Samochodowej 8 Dywizji Piechoty. W końcu stycznia 1945 roku wyruszył na front i przez Inowrocław, Bydgoszcz, Nakło, Wałcz, Poznań i Wrocław doszedł wraz z wojskiem nad Nysę Łużycką. W ciężkich walkach brał udział w sforsowaniu Nysy Łużyckiej. Ze swoim oddziałem dotarł na przedmieścia Pragi. W maju 1945 roku jako żołnierz 8 Dywizji Piechoty, która otrzymała nazwę „Drezdeńskiej”, został przerzucony najpierw do Świebodzina, a następnie w Bieszczady (na tereny opanowane przez Ukraińską Powstańczą Armię) do Rymanowej, a jeszcze później do Sanoka. Zdemobilizowany został 5 marca 1947 roku i po siedmiu latach wrócił do domu w rodzinnej Łodzi. Pracując ukończył w 1949 roku Państwowe Liceum Administracyjne zdając egzamin maturalny i uzyskując świadectwo dojrzałości. W 1949 roku podjął studia w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Łodzi. W międzyczasie pojechał do Poznania na Międzynarodowe

Targi Poznańskie. Wspominał, że po obejrzeniu ekspozycji Międzynarodowych Targów Poznańskich na Placu Mickiewicza spotkał młodego człowieka w mundurze leśnika. Miał dużą, rudą jak płomień brodę. Podobno ta broda Go zafascynowała. Postanowił, że będzie leśnikiem. Na Jego decyzję wpłynął w jakimś stopniu sentyment do lasu, wyniesiony z czasów okupacji. Dla Niego jak i dla wielu młodych ludzi, las był wówczas domem, częścią wolnej Ojczyzny.

W 1950 roku rozpoczął studia na Wydziale Leśnym Wyższej Szkoły Rolniczej w Poznaniu. W 1955 roku uzyskał dyplom magistra inżyniera leśnictwa. We wrześniu 1955 roku podjął pracę w Nadleśnictwie Państwowym Babki, należącym do Okręgowego Zarządu Lasów w Poznaniu na stanowisku adiunkta. W styczniu 1957 roku rozpoczął pracę w Katedrze Dendrometrii Wyższej Szkoły Rolniczej w Poznaniu. Stopień doktora nauk leśnych uzyskał w 1963 roku za pracę „Korona jako kryterium oceny dynamiki wzrostowej drzew w drzewostanie sosnowym”, a stopień doktora habilitowanego w 1968 roku na podstawie rozprawy „Związek pomiędzy wielkością korony a przyrostem drzew w drzewostanach sosnowych”. Tytuł profesora nadzwyczajnego nadano mu w 1978 roku. W latach 1964-1965 odbył półroczny staż naukowy na Oddziale Leśnym Uniwersytetu Technicznego w Dreźnie, specjalizując się w nauce o produktywności lasu. Od 1965 roku wykładał ten przedmiot na studiach stacjonarnych i zaocznych. Ponadto prowadził zajęcia dydaktyczne z dendrometrii.

Badania naukowe profesora J. Lemke dotyczyły obu tych dyscyplin. Uzyskane wyniki zawarł w ponad 70 rozprawach. Blisko połowa publikowanego dorobku dotyczy badań nad aparatem asymilacyjnym sosny (igliwiem i ulistnionymi gałązkami) oraz związkami zachodzącymi między wielkością i wydajnością tego aparatu a przyrostem drzew w drzewostanach sosnowych. Opracował skrócone tabele przeznaczone do szacowania masy świeżych igieł i świeżych ulistnionych gałązek całej korony, części oświetlonej i ocienionej oraz poszczególnych roczników igieł (ulistnionych gałązek).

Znaczna część publikacji zawiera między innymi wyniki badań nad wielkością, zmiennością i współzależnością podstawowych cech dendrometrycznych drzew w drzewostanach sosnowych, a także retrospektywną analizę wzrostu i przyrostu drzew. Oceniał także dokładność używanych w kraju tablic miąższości i przyrostu miąższości drzew na pniu.

Prof. Juliusz Lemke był promotorem dwóch prac doktorskich oraz ponad 40 prac magisterskich. W latach 1980-1983 pełnił obowiązki prodziekana Wydziału Leśnego ds. studiów zaocznych.

Po przejściu na emeryturę z dniem 1 października 1993 roku w dalszym ciągu żywo interesował się sprawami Katedry Dendrometrii i Wydziału Leśnego. W latach 1999-2002 brał czynny udział jako główny wykonawca grantu KBN pt. „Tablice aparatu asymilacyjnego sosny zwyczajnej”. Opracowane tablice, unikalne na skalę europejską są swoistym podsumowaniem ponad 40-letnich prac Prof. J. Lemke nad aparatem asymilacyjnym sosny.

Odnaczony został Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym i Srebrnym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Armii Krajowej, Krzyżem Partyzanckim, wieloma odznaczeniami wojskowymi (między innymi: Odznaką Pamiątkową Akcji „Burza”, Medalem za Odrę i Nysę, Medalem Zwycięstwa i Wolności, Medalem za Udział w Walkach o Berlin, Odznaką Weterana Walk o Niepodległość, Odznaką Grunwaldzką).

Wydział Leśny stracił w osobie Profesora Juliusza Lemke nie tylko cenionego pracownika nauki, ale także skromnego, wspaniałego człowieka o szerokich horyzontach myślowych i wysokim poziomie etyczno-moralnym oraz pięknym i szlachetnym charakterze. Profesor był niezawodnym przyjacielem i kolegą oraz patriotą z dumą podkreślającym swój udział w konspiracji w latach II wojny światowej. Odchodząc pozostawił po sobie nie tylko dorobek

naukowy, rzesze wykształconych leśników, ale również głęboki ból w sercach i trwały ślad w pamięci wszystkich, którzy Go znali lub z nim współpracowali.

Mieczysław Turski

Spis wybranych publikacji Prof. dr hab. Juliusza Lemke

Lemke J. 1960. Badania nad metodą oznaczania bieżącego przyrostu miąższości drzewostanu. Sylwan 3: 1-19.

Lemke J. 1960. Dymy fabryczne niszczą podmiejskie lasy Poznania. Las Polski 6: 1-4.

Lemke J. 1961. Przyrost pierśnicy i jego zmienność w drzewostanach sosnowych na siedlisku BSW i BMśw. Roczniki WSR w Poznaniu. X: 157-181.

Lemke J. 1961. Wpływ dymów fabrycznych na przyrost podmiejskich lasów Poznania. Sylwan 6: 9-23.

Lemke J. 1963. Kilka uwag na temat szkód dymowych. Las Polski 3

Lemke J. 1965. O dokładności określania przyrostu pierśnicy. Folia Forestalia Polonica. 11, seria A: 245-263.

Lemke J. 1964. Niektóre wyniki badań nad związkiem pomiędzy koroną a przyrostem drzewa. Las Polski 13/14.

Lemke J. 1964. Struktura i zmienność przyrostu drzew w klasach biologicznych drzewostanu sosnowego. Roczniki WSR w Poznaniu. XXIII: 13-26.

Lemke J. 1965. Minimum zadymiania i maksimum gatunków dymoodpornych. Las Polski 19.

Lemke J. 1965. Wydajność produkcyjna aparatu asymilacyjnego koron drzew w drzewostanie sosnowym. Roczniki WSR w Poznaniu. XXVII: 139-146.

Lemke J. 1966. Korona jako kryterium oceny dynamiki wzrostowej drzew w drzewostanie sosnowym. Folia Forestalia Polonica. 12 seria A: 185-236.

Lemke J. 1966. Korona jako jedno z kryteriów wyboru drzew próbnych przy oznaczaniu bieżącego przyrostu miąższości drzewostanu. Folia Forestalia Polonica. 12 seria A: 237-248.

Lemke J., Meixner J. 1967. Badania nad dokładnością określania przyrostu wysokości drzew w drzewostanie sosnowym według sposobu T. Gieruszyńskiego. Folia Forestalia Polonica. 13 seria A: 291-305.

Lemke J. 1967. Dokładność tablic miąższości Radwańskiego i tablic Grundnera-Schwappacha dla bliskorębnego drzewostanu sosnowego. Roczniki WSR w Poznaniu. XXXIV: 183-196.

Lemke J. 1967. Dokładność przybliżonych sposobów określania powierzchni rzutu korony na przykładzie bliskorębnego drzewostanu sosnowego. Sylwan 11: 35-47.

Lemke J. 1968. Związek pomiędzy wielkością korony a przyrostem drzew w drzewostanach sosnowych. PTPN. XXV: 43-90.

Lemke J. 1970. Dokładność tablic miąższości Radwańskiego i tablic Grundnera-Schwappacha dla 35-letniego drzewostanu sosnowego. PTPN. XXX: 113-125.

Lemke J. 1971. Przydatność niektórych cech dendrometrycznych do wyboru przyrostowych drzew próbnych w drzewostanach sosnowych. PTPN. XXXII: 57-72.

Lemke J. 1971. Przydatność korony i wysokości drzew do szacowania ich właściwości przyrostowych w drzewostanach sosnowych II i III klasy wieku. PTPN. XXXII: 73-87.

Lemke J. 1972. Retrospektywna analiza wzrostu i przyrostu drzew w 50-letnim drzewostanie sosnowym. Folia Forestalia Polonica. 19 seria A: 5-23.

Lemke J. 1972. Wyniki analizy strzał 35-letniego drzewostanu sosnowego. PTPN. XXXIV: 89-105.

- Lemke J. 1973.** Przyrost pierśnicy w drzewostanach sosnowych różnych klas wieku. PTPN. XXXVI: 77-82
- Lemke J. 1973.** Szacowanie miąższości ulistnionych gałązek w drzewostanach sosnowych. PTPN. XXXVI: 83-91.
- Lemke J. 1973.** Ocena przydatności przyrostu powierzchni przekroju pierśnicy do określania przyrostu miąższości strzały w drzewostanach sosnowych. PTPN. XXXVI: 67-75.
- Lemke J. 1973.** Charakterystyka ilościowa igliwia i ulistnionych gałązek w młodszych drzewostanach sosnowych. Folia Forestalia Polonica. 21 seria A: 173-197.
- Lemke J. 1974.** Dokładność tablic przyrostu miąższości strzał Borowskiego dla drzewostanu sosnowego V klasy wieku. PTPN. XXXVIII: 173-181.
- Lemke J. 1974.** Ciężar igliwia, ulistnionych gałązek a przyrost miąższości strzały w drzewostanach sosnowych. Sylwan 5: 10-19.
- Lemke J. 1974.** Wydajność igliwia sosny zwyczajnej w produkcji drewna strzały. Sylwan 9: 33-38.
- Lemke J. 1975.** Miąższość gałęzi drzew w drzewostanach sosnowych. PTPN. XL: 21-28.
- Lemke J., Woźniak A. 1975.** Udział gałęzi w miąższości strzały w drzewostanach sosnowych. PTPN. XL: 29-36.
- Lemke J., Woźniak A. 1975.** Udział gałęzi w miąższości drzewa w drzewostanach sosnowych. PTPN. XL: 37-42.
- Lemke J. 1975.** Szacowanie ciężaru świeżego igliwia sosny zwyczajnej. Sylwan 6: 37-44.
- Lemke J. 1975.** Dokładność określania miąższości gałęzi sosny przy użyciu tablic miąższości i zbieżystości Radwańskiego. Sylwan 7: 36-41.
- Lemke J., Woźniak A. 1976.** Struktura niektórych cech ilościowych korony w drzewostanach sosnowych. PTPN. XLII: 75-83.
- Lemke J. 1978.** Charakterystyka ilościowa igliwia i ulistnionych gałązek w starszych drzewostanach sosnowych. Folia Forestalia Polonica. 23 seria A: 53-66.
- Lemke J. 1978.** Zmienność ciężaru igieł w okółkach koron sosen różnych klas wieku. Sylwan 2: 13-22.
- Lemke J. 1979.** Wielkości i wydajność aparatu asymilacyjnego sosny wejmutki w produkcji drewna strzały. Sylwan 2: 21-32.
- Lemke J. 1979.** Struktura aparatu asymilacyjnego w okółkach koron sosen różnych klas wieku. PTPN. XLVIII: 61-68.
- Lemke J. 1979.** Zmienność długości igieł koron drzew w drzewostanach sosnowych różnych klas wieku. PTPN. XLVIII: 69-73.
- Lemke J. 1980.** Zmienność długości igieł w okółkach koron sosen różnych klas wieku. PTPN. L: 41-50.
- Lemke J. 1980.** Żyzność siedliska a wielkość niektórych cech aparatu asymilacyjnego sosny zwyczajnej. PTPN. L: 51-55.
- Lemke J. 1981.** Dokładność określania miąższości strzał sosnowych przy użyciu zwykłych wzorów dendrometrycznych. PTPN. LII: 77-85.
- Lemke J. 1982.** Dokładność tablic miąższości Radwańskiego i tablic Grundnera-Shwappacha dla 50-letniego drzewostanu sosnowego. PTPN. LIV: 51-59.
- Lemke J. 1983.** Tabele do szacowania ciężaru igliwia i uiglonych gałązek sosny zwyczajnej. Sylwan 2: 21-30.
- Lemke J. 1984.** Retrospektywna ocena intensywności przyrostu miąższości drzew w drzewostanach sosnowych II i III klasy wieku. PTPN. LVIII: 53-63.

- Lemke J., Magnuski K. 1985.** Kierunek pomiaru a dokładność określania przyrostu pierśnicy drzew w drzewostanach jodłowych i świerkowych. PTPN. LX: 71-76.
- Lemke J. 1986.** Wpływ użytkowania ścióły na przyrost drzew w 27-letnim drzewostanie sosnowym. PTPN. LXII: 65-69.
- Lemke J., Staszewska-Łabędzka M. 1988.** Retrospektywna analiza właściwej liczby kształtu strzały $f_{0,1h}$ w młodszych drzewostanach sosnowych. PTPN. LXVI: 35-40.
- Lemke J. 1989.** Wpływ podkrzesania ocienionej części korony na przyrost drzew w 27-letnim drzewostanie sosnowym. PTPN. LXVIII: 33-38.
- Lemke J. 1990.** Ilościowa charakterystyka aparatu asymilacyjnego nasłonecznionej i ocienionej części korony sosen różnych klas wieku. PTPN. LXX: 27-33.
- Lemke J., Woźniak A. 1991.** Wielkość i wydajność aparatu asymilacyjnego a przyrost drzew w drzewostanach sosnowych na siedlisku boru świeżego. PTPN. LXXII: 19-23.
- Lemke J. 1992.** Udział igliwia w masie ulistnionych gałązek korony sosny zwyczajnej. PTPN. LXXIV: 57-60.
- Lemke J., Woźniak A. 1992.** Charakterystyka niektórych ilościowych cech igieł nasłonecznionej i ocienionej części korony sosny zwyczajnej. Sylwan 1: 7-13.
- Lemke J., Woźniak A. 1992.** Szacowanie masy igieł nasłonecznionej i ocienionej części korony sosny zwyczajnej. Sylwan 2: 25-32.
- Lemke J., Woźniak A. 1992.** Szacowanie masy 1-, 2- i 3-letniego igliwia sosen różnych klas wieku. Sylwan 9: 89-98.
- Lemke J., Kaźmierczak K. 1993.** Zależność między aparatem asymilacyjnym a niektórymi rodzajami przyrostów drzew w drzewostanach sosnowych. PTPN. LXXVI: 73-78.